

5. Мартинова Л. Б. Людський потенціал та його значення у соціально-економічному розвитку країни. *International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE»* № 2(6), Vol.2, February 2016. с. 29-32.

6. Балдич Н., Гринчук Н., Ходько Н. та ін. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Київ, 2020. 102 с.

7. Гізело О. Інвестиції в людський капітал як умова соціального розвитку України. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2015. № 1. С. 11–14.

УДК 331.101.5:330.142(005.96)

Назарова Г.В.

д.е.н., професор кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Руденко В.О.

аспірант, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ ВПЛИВУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

З поширенням цифрових технологій головною вимогою сучасного суспільства є зміна характеру праці, у тому числі підвищення ролі інтелектуальної творчості, зміна характеру зайнятості, підвищення загальних вимог до освіти та кваліфікації. Досвід розвинених країн свідчить, що в контексті цифрової економіки високо цінуються знання, інформація та творчість, а також уміння їх своєчасно обробляти, подавати та використовувати.

Цифрові технології трансформують людський капітал, висуваючи нові вимоги до освіти. У зв'язку з цим, відповідно до потреб цифрової економіки, необхідно реформувати систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, щоб сприяти розвитку інноваційних можливостей людського капіталу.

Таким чином сучасний глобальний ринок праці — це складна, багатокомпонентна та динамічна система, що піддається перманентному впливу інформаційних технологій, що, своєю чергою, тягне за собою зміни у змісті процесу праці, його організації, структурі зайнятості, соціально-трудовах відносинах, а також вимагає формування принципово нових компетенцій працівника. Цифрові технології створили абсолютно специфічний процес праці, внесли свої зміни до всіх його елементів: предмета праці, засобів праці, технології, організації та результату праці.

Результатом процесу цифровізації буде створення нового світу, заснованого на цифрових технологіях, де виникають нові цінності, управлінські технології.

У сучасному світі особистість перебуває під впливом цифрових технологій як складних системних утворень, що забезпечують різного роду вплив інформації на особистість (рис.1)

Рисунок 1. Види впливу інформації на особистість

Під впливом цифрових технологій змінюється сама людина: тілесна організація, пізнавальні можливості, успішність багато в чому визначається вмінням працювати з інформацією. Ці технології детермінують трансформацію особистісних властивостей та характеристик.

Важливим моментом є зміна соціальної структури суспільства, поява у ній нових соціальних кластерів:

власників, які мають інформацію та цифрові технології;

найманих працівників;

представників соціальних груп, не включених до цифрового простору через низький рівень освіти.

Сучасна економіка вимагає формування нової концептуальної системи професійного навчання та додаткової професійної освіти, що відповідає умовам сучасних інформаційних та цифрових технологій. Ці технології істотно впливають на життя сучасної людини. Нові ІТ-розробки в освіті та інших сферах економіки впевнено завойовують провідні позиції на ринку праці та освіти, кидають серйозний виклик застарілим бізнес-моделям. Людський капітал потребує розвитку здібностей, що забезпечують діяльність у складних багатофакторних динамічних середовищах: природних, техногенних, соціальних, інформаційних, необхідних для виведення національної економіки на траєкторію прискореного зростання в умовах світу, що швидко змінюється.

Людський капітал стає основним активом держави. Не людина взагалі, а людина, яка має професійні компетенції в галузі нових технологій, вміє досліджувати, вміє впроваджувати нове, вміє

вдосконалювати старе. Це може бути не одна людина, а група людей, які вміють об'єднувати та активізувати компетенції особистостей у єдиний колективний інтелект.

З іншого боку, досвід розвинених країн світу показує, що в умовах цифровізації економіки найвище цінуються знання, інформація та творчість, а також уміння їх своєчасно обробити, подати та використати. Необхідно констатувати зміну самого характеру праці та трудових відносин, оскільки прискореними темпами відбувається зростання кількості не лише бізнес-процесів, що здійснюються он-лайн, а й практично усіх інших сфер життя. І хоча цифрові технології дають змогу підвищити ефективність бізнесу, однак креативний співробітник, на думку найкрупніших компаній світу, залишається основним діючим актором в економіці [3].

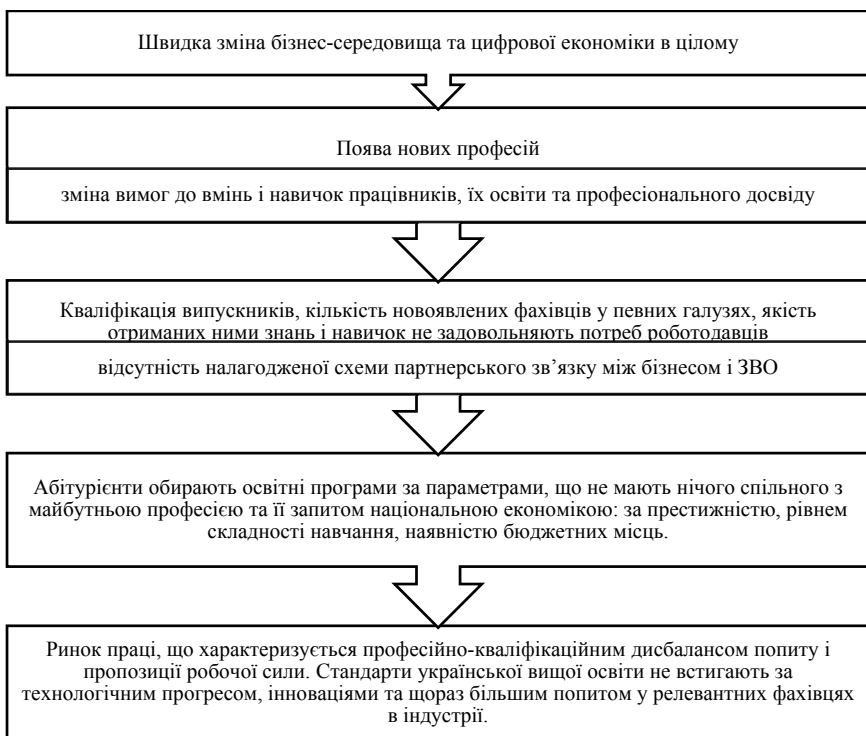

Рисунок 2. Вплив змін бізнес-середовища та цифрової економіки на ринок праці

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Але щоб суспільство могло виграти від технологій, воно повинно сприяти розвитку людського капіталу, що володіє цифровими навичками. Необхідність удосконалення людського капіталу зумовлена тим, що сьогодні найбільш передові галузі та технології потребують висококваліфікованого персоналу, що володіє технологічними знаннями і навичками, має здатність адаптуватися до швидкозмінного середовища і навчатися протягом усього життя [4].

Тому необхідно формувати нове інноваційне, орієнтоване на колективну діяльність середовище, занурювати в нього людину зі шкільної лави. Цим мають займатися всі рівні системи освіти, всі суб'єкти економіки, всі регіони, тобто має створюватися «розумне суспільство», яке використовуватиме сучасні інформаційні та цифрові технології як для зниження ручної праці та підвищення частки інтелектуальної діяльності, так і для формування гуманістичного, людино-орієнтованого середовища [1].

Використовуючи цифрові технології для розвитку системи управління ринком праці та освіти, можна будувати плани збереження та розвитку людського капіталу, відновлювати державний контроль над цим процесом, маючи прогностичні результати розвитку підприємств, регіонів та країни, а також оцінювати результати роботи системи підготовки людини. Людина має вільно розпоряджатися своїм головним капіталом — кваліфікацією, для цього необхідно надати таку професійну підготовку, яка дозволить легко освоїти професії, усвідомити можливість власного розвитку на основі цифрових технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Григорьев С.Г., Лукин В.В., Лукин Д.В. *Развитие человеческого капитала в условиях цифровизации* / E-Management, 2018. — № 1(2). — С. 13-19.
2. Плікус І.Й. *Людський капітал та інноваційний розвиток в умовах цифрової економіки*. Цифрова економіка як фактор економічного зростання держави: колективна монографія / За заг. ред. О. Л. Гальцової. — Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. — С.298-325.
3. Поснова Т.В. *Трансформація людського капіталу в умовах цифрової економіки* / Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування, 2019. — № 3. — С.204-211.
4. Цифрова економіка: *Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на людський капітал та формування компетентностей майбутнього*: монографія / Л.Л. Антонюк, Д.О. Ільницький, Л.О. Лігоненко, О.О. Денісова та ін.; за ред. Л. Антонюк, Д. Ільницького, А. Севастюк. — Київ : КНЕУ, 2021. — 337 с.